

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 8 ФЕБРУАРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

излази четири пута преко недеље. — стоји за нови сад 40, а на страну 60 новчића месечно. — За огласе наплаћује се од једне врсте 3 и 30 нов. за жиг сваки пут.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

(Наставак.)

Савета. (Уздане). Е, за то што нема новаца!

Надзорник. Па добро а што их није продао?

Савета. Кад их не ће нико да купи? Хоћете ли их можда ви да купите?

Надзорник. Ја?

Савета. Да, ви! — Врло су јефтине, а сирома Станко живи у великој нужди. Пет форината месечно, то је све што добија од нашег натароша. Већ ако имате новаца, а ви их купите. Ја ћу вам за то бити благодарна...

Надзорник. А чиме то?

Савета. Дађу вам... дађу вам ову киту цвећа.

Надзорник. Која је за цело другоме намењена.

Савета. (Маше главом да јесте.) То је истина, али ако ви купите...

Надзорник. Добро, добро!.. Прегледаћу рукописе, оставите их код мене.

Савета. Ви ми изгледате да сте добар човек! Ја вас већ мало волим.

Надзорник. Ал' Станка више...

Савета. Е, па ја сам с њиме одрасла!

Надзорник. Па ће те бити и његова жена!

Савета. (Уздане.) Бог зна каде, јер док не добије штације, нема ништа од сватова. Ал' то се вас ништа не тиче.

Надзорник. Тако је! (За себе.) Ова ме је девојка са свим задобила! (На глас.) Него

сад ћу вас молити, кад сте већ досад тако услужни били, да ми покажете школу.

Савета. Драге воље, и школу и башту, све ћу вам показати! Изволите само самном!

Надзорник. Ако смем понудити. (Пружи јој руку.)

Савета. О, молим! (Увати се испод руке и одлази с надзорником.)

ПРИЗОР IX.

Петровић, Станко, Ката.

(Улазе с друге стране.)

Петровић. (Сав уморен и задуван, држи говор у руци, и седне на столицу.) Нема га... Нигде га нема! Кажу да је већ прошао, а ја га нисам дочекао... Тешко мени! Изгубићу службу... пропао сам!

Станко. Можда је код натароша одсeo, па ће тек сада доћи.

Петровић. Доћи? (Чита говор). Високо-благородни господин школски надзорник! Ваш долазак у нашу малу средину!...

Ката. Ето како се ушепртљио, а све више: ја ћу њему казати, што му нико није казао, нека види ко смо ми учитељи!...

Петровић. Само да ми је знати где је?.. Шта велиш, Станко, — да одемо до натароша?

Станко. Па да идемо, можда је тамо.

Петровић. Хајд'мо дакле! Још није све изгубљено! (Пође говорећи.) Ваш долазак у нашу средину! (Судари се на вратима са Писаревићем) Охो!

ПРИЗОР X.

Писаревић и пређашњи.

Писар. А-а-а-jao! Стa-стa-сталисте ми на-на-на ногу.

Петровић. Где је? Је ли тамо?

Станко. Да није већ отишо?..

Ката. Можда сада долази?

Петровић. Је ли љутит?..

Станко. Како изгледа?

Ката. Можда не ће ни доћи?

Сви { Та говорите, говорите!

Писар. Ко-ко-ко?

Петровић. До сто ђавола — надзорник!

Писар. И-и-и-инспектор је дошао!

Сви { Па где је?

Писар. Ту-ту-ту-ту!

(Свршиће се.)

ОГЛЕДИ НА ПОЉУ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ.

(Свршетак.)

Највећа глумчева слава разиђе се као магла у прошлости, те остане само мрачна успомена сећања, даје био.

Ша за што жртвује дакле он живот, душевну и телесну снагу за тај позив?

Је ли можда велика плата, сјајно отликовање довољна награда за жртве, за непрестане труде што провађа дневи и ноћи са учњем, само да одговори својој глумачкој дужности, да задовољи захтеве будљивих слушалаца, који никада нису задовољни, који сваки час траже нешто ново? Шта му је награда за челичне труде и марљивост, која га никад не оставља, док већина његових другова једва да дотера до неке извесне вештине, или их други дотера, те после заслугу и вредност вештине као занат теражу, а с друге стране му опет не смислен и не вешт критичар живот горча? Је ли то довољно награде за челичну стрпљивост у кругу дрских садругова, где смешна себичност и надутост влада, где не отесани шаљивчина пркосећи и с намером квари најлепше призоре, те од ваљаног комада направи лакридију? У кругу живити где лармација са његовим дивским удовима гази свако правило позоришне уметности, те са свом снагом својих плућа и саму земљу хоће да потресе, а на послетку почем му та велика тајна, образац вештине и мађија говора не достаје — то загрији своју невешту вештину са неколико покрадених таблова и

тако слушаоце при поласку заблена! — На послетку је ли то ваљда довољна награда за многе горке часе, где прави вештач и вештачиња долази сваким даном све више до увиђавности, како се безобразљук и дрско хвалисање више уважава него вештина, где се више уважава лено и примамљиво лице, него ли права вештина глумице, па на послетку их још таки продрзљивци и незналице и проиграју?

Али доста о мрачној страни вештачког живота! Само не позвани, који би можда у једном или другом послу добри и корисни грађани могли бити, нека сами себе ради, а и из поштовања према вештини, из овог виде, да не пренагле, да не учине кораћ, због ког би се можда кашње морали кајати.

Ко само прави позив за вештину у себи негује и осећа, тај нека не преза при ступању у храм вештице.

Позоришна вештина има у себи самој благодарност и награду, све ако и није носиоцу исте бесмртна потоња слава намењена. Свакидашње пљескање и одобравање брзо нестаје: тако исто и глумчева непрестана жудња за хвалом и новинарском славом.

Позоришна вештина оплемењује човечанство; њој служити, снагу па и сам живот на жртву јој принети, то је кадра само учинити јака, лепа и племенита душа.

По Ц. Герберу М. Хрваћанин-Станчић, глумац.

Л И С Т И ЈА.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Нелска кула“) што смо је гледали 4. о. м. на нашој позорници, позоришни је комад спорне нарави: преводилац вели да је драма, а ми мислимо да је трагедија. У теорији, истина, узима се драма као општи назив позоришне игре и дели се на трагичку и комичку; али у примени ми још не опазисмо да је когод назвао шалљиву игру драмом, па не би ваљало и нжалосну тако називати. Жалосна је игра без сумње она, која буди у нама осећања сажаљења, таква су осећања чиста само тада, кад гледамо да невиног сустике незаслужена казна. Трагедији је, вели Шлегел, задаћа да буди у слушаоцу негодовање и сажаљење према човечијој чесавршености. Нијде се не може замислити више чесавршености у карактеру и делу човечијем него у „Нелској кули.“ Али како јетај позоришни комад приео из средњег (XIV) века, у коме је порок био ауторисан моралом тадање религије, то се није чудити, да је морало читаво дело остати без главне основе позоришном раду: а то је супротност начела. Ту је све задахнуто једним духом, духом религиозног фанатизма и ропске послушности. Из овога двога изводи писац читав низ злочина у намери, да „амизира“ публику, а у ствари јој потреса живце на најнемилосрднији начин.

Да видимо је ли тако. Маргарита, кнегиња бургундска, љуби још девојком свога пажа. Отац, кад опази видљиве знаке те љубави, хоће да шаље кћер у манастир. Кћи наговори свога пажа да убије оца те да се тако испоручи његове пресуде. То се изврши, али сад ваља да се убију и деца (зао удес начини близанце) те да се мати сачува од пресуде јавног мњења. То све не смета Маргарити да се уда за Људевита X. краља француског, који у то доба има пуне руке послова, да једини на више делова распачану Француску. Међу тим чинима жена код куће оно што се зове: „la reine s'amuse“. Она се састаје кришом с младим племићима у нелској кули, па да би прикрила своје поћне забаве, даје редом своје швалере убити и бацити у Сену. Један је од ових несрећника њезин син, али како она има два сина, који су се чудним удесом спасли од смрти у детињству, то се пишчевом жељом други баш у то доба нађе на њезином двору и „прави кур“ својој матери. Краљица и не снива о тој пакосној судбини, док њезин негдањи паж после 25 година не искрсне у Паризу. Он се нађе случајно у нелској кули и сазна ко је прави убика толиких племића, што нађоше у Сени свој гроб. Краљица сазнавши за тога опасног противника даде га затворити у наメリ да и њега убије, али се у тамници увери, да

је то њезин негдањи милосник. То не смета ништа: он би био као и други убијен, да несу у његовој руци хартије, које сведоче њезину кривицу у очију смрти. Место да га убије, она га од страха начини државним канцеларем, па да би се њега оправстила, обећа и њему тајни састанак у нелској кули, да тамо умори тог последњег сведока њезиних недела. Али судбина хоће другачије: оним ходником куд је оцу ваљало проћи, прође син и беше убијен баш у оном тренутку, кад је отац краљици у кули испричao, да је њезин последњи љубавник — главом њезин син. На крају дође стража, коју је сам канцелар наредио, и уапси све редом.

Иније ли то добра и за јаке живце, а да како ли ће то да поднесу слаби? Па инак има то дело својих добрих страна. У њему се казује, како један злочин вуче за собом све друге нове, и како се сви скупа казне по заслуги. А може ли веће казне бити за неприродну матер него кад проводи љубав са својом рођеном децом. Ми гледамо где се на крају дела сама ужасава и благодари Богу, што је својој деци „још мати.“ Али ми не видимо потребу, за што да се тако немилосрдно потенцијује казна покварене жене, или правије да речемо: ми не увијамо потребу за што да нам се износи тако екесивна поквареност пред очи. Што не користи, то ће! Ми писмо задовољни са гриком савести тајче грешнице, јер су нам њезини греси сувише гнусни. — У добре стране дела можемо убројити и то, што је у њему изведенено јединство времена, једна врлина, која се у романтичким драмама француским ретко опака. На послетку и то се може уписати делу у заслугу, што је веита заплета и пуно заинтимљивих драмских призора.

Да саберемо све то морамо рећи, да се ово дело може упоредити с јаким пићем, кога се ваља клонити, јер опија и квари, и кога ваља, као од прилике рагију, употребити само за — лек. Нелска је кула један врло вешто драматисан француски роман новијег кова. У педостатку праве драмске радње чита нам се тај роман вешто с позорище и ми га слушамо с опом том истом пажњом с којом гледамо у загрејаним цветњаку — екотичне биљке.

Представа је испала врло добро. Ружић и Ружићка (Биридан и Маргарита) играли су без мане. Особито лепа беше ружићкина игра у последњем чину. Недељковић (Голтје) и Суботић (Орспини) били су на своме месту. Остале су улоге мање више незннатне до једне Лесковићеве (Филип) која беше слабо изведена за то, што глумац није савладао техничне препоне у језику. Најбоље игра глумац, који не мора да се обзира на шантала: шантало дреши језик али везује игру, а говор без игре је тако неспособан за гледаоца, као што је пријатна лепа игра без говора.

J.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИЛАТА.

ПРЕДСТАВА 22.

БРОЈ 14.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 8 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ПАРИСКИ КОЧИЈАШ.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ПО ФРАНЦУСКОМ ОРИГИНАЛУ ПРЕРАДИО Ј. ХАЈМАН, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО МАНОЛЛО ХРВАЂАНИН СРБЕНДИЋ.

ОСОБЕ У ПРВОМ И ДРУГОМ ЧИНУ:

Клод Тибо	Ружић.	Шијер, чизмар и звонар	Рашић.
Мадлена, жена му	Драг. Ружићка.	Роже	Зорић.
Марија, дете им	М. Зорићева.	Странац	Суботић.
Збива се у Савоји 1795 године.			

ОСОБЕ У ТРЕЋЕМ, ЧЕТВРТОМ И ПЕТОМ ЧИНУ:

Гроф Дареџо	Суботић.	Шијер	Рашић.
Трофица, жена му	Драг. Ружићка.	Марсель	Лесковић.
Марија, ћији јој	К. Савићева.	Франсоа, послужитељ	Хацић.
Роже, пуковник	Недељковић.	Жан, послужитељ пуковника	Бунић.
Клод	Ружић.	Збива се у Паризу 1809 године.	

У четвртак 10 фебруара: „ОН И ОНА.“ Шаљива игра, с певањем, превео Ј. Ристић. Затим по други пут: „ЧЕСТИТАМ.“ Шаљива игра у 1 радњи, с певањем, од К. Трифковића. На послетку по други пут: „МИЛА.“ Шала у 1 радњи, по Гернеру прерадио К. Трифковић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Шопадића, Љаје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.